

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE Avdelning
Utvärderingsavdelningen

Lärosäte: Mälardalens högskola
Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet samhällskunskap.
Samlat omdöme: Ifrågasatt kvalitet
<p>Sammanvägt bedöms bedömningsområdet Förutsättningar vara inte tillfredsställande.</p> <p>Inom utbildningsvetenskaplig kärna (UVK) är drygt hälften av lärarna disputerade och alla har lärarexamen. Lärare medverkar i flera olika kurser och bedömargruppen ser positivt på att organisationen och samarbetet mellan lärarna motverkar att undervisningsplanen känns splittrad. I stället kommer de olika kompetenserna till nytta i utbildningen och progression underlättas. Relationen mellan antalet studenter och lärare är tillfredsställande och bedömargruppen noterar att lärosätet har insatser för att säkerställa kompetensen på lång sikt. Inom inriktningen samhällskunskap är bedömargruppens bild att det finns en vetenskaplig ämneskompetens som är relevant för utbildningen i samhällskunskap. Den professionsrelaterade kompetens som finns är koncentrerad till värdakademien som har hand om den utbildningsvetenskapliga kärnan. Sammantaget är det bedömargruppens uppfattning att det på kort sikt finns brister i samhällskunskapsämnets ämnesteoretiska, ämnesdidaktiska och professionsrelaterade kompetens, och därmed för utbildningens innehåll och genomförande. Lärosätet redovisar heller ingen strategi för kompetensförsörjningen på lång sikt för inriktningen samhällskunskap.</p> <p>Utbildningsmiljön vad gäller UVK har direkt allmän didaktisk relevans. Lärosätet arbetar med att utveckla kollegier i syfte att överföra kunskap mellan forskningsmiljöer och undervisningsmiljöer, och bedömargruppen konstaterar därmed att lärosätet arbetar aktivt med att stärka sambandet mellan utbildning och forskning. Det finns även en tydlig koppling mellan teori och praktik i UVK. Lärosätets redovisning av utbildnings- och forskningsmiljön för samhällskunskap präglas av två akademiska miljöer med relaterade utbildningsprogram: statsvetenskap och sociologi. Miljöernas ämnesteoretiska relevans för samhällskunskap tecknas i självvärderingen i generella termer, men i låg utsträckning i förhållande till ämnet och yrket för de blivande lärarna i samhällskunskap. Underlaget visar på en svag medvetenhet om miljöerna i förhållande till utbildningen av samhällskunskapslärare varför utbildningsmiljön bedöms som inte tillfredsställande</p> <p>Sammanvägt bedöms bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat vara inte tillfredsställande.</p> <p>Målet om ämneskunskaper för yrkesutövningen, inbegripet aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, uppfylls inte. Utbildningen ger brett och djupt kunnande inom delar av</p>

huvudområdet i statsvetenskap och sociologi, men inte i ekonomi, Dessutom syns inte något av ämnets mångvetenskapliga centrala teman som anges i styrdokumentet för gymnasieskolan.

Målet om vetenskapsteori och forskningsmetoder samt relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet uppfylls inte. Inom den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) kopplas undervisning och examination samman med vetenskapligt förhållningssätt, forskningsmetoder, beprövad erfarenhet och lärares yrkeskunskande på ett tillfredställande sätt. Gällande inriktningen samhällskunskap är det svårt att ur underlaget utläsa en sammanhållen utbildning med progression till avancerad nivå i vetenskaplig metod och vetenskapligt förhållningssätt. Det framgår till exempel inte vilket utrymme kvalitativ och kvantitativ metod har i utbildningen. Inslagen i sociologi och statsvetenskap som redovisas är relevanta, medan andra ämnesinslag inte redovisas. Trots att den utbildningsvetenskapliga kärnan bidrar till måluppfyllelse anser bedömargruppen att bristerna inom undervisningsämnet samhällskunskap är så omfattande att utbildningen i sin helhet inte möjliggör och säkerställer måluppfyllelse.

Målet att kritiskt och självständigt tillvarata och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat uppfylls inte. Vetenskapligt förhållningssätt och beprövad erfarenhet integreras i både UVK och VFU, vilket medför att studenterna kontinuerligt under utbildningen utvecklar denna förmåga. Praktisk yrkesteorin används under utbildningen och syftar till att studenterna ska reflektera över och bli medvetna om sin pedagogiska grundsyn, vilket ger stöd för progression. Sett till kurs- och forskningslitteratur har ämnesdidaktik en mycket svag position i inriktningen samhällskunskap. Underlaget beskriver kurser inom den verksamhetsförlagda delen av utbildningen (VFU) knutna till ämnet. Det framgår att dessa VFU-kurser äger rum under terminer när UVK läses. Dessa omständigheter förstärker bilden av att ämnesstudierna är svagt kopplade till yrkesverksamheten, och självvärderingen pekar på detta som ett utvecklingsområde. Trots att den utbildningsvetenskapliga kärnan bidrar till måluppfyllelse anser bedömargruppen att bristerna inom undervisningsämnet samhällskunskap är så omfattande att utbildningen i sin helhet inte möjliggör och säkerställer måluppfyllelse.

Målet om att tillämpa didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik uppfylls inte. Målet behandlas inom UVK-kurserna genom att lärosätet har ett tydligt sätt att resonera kring didaktik som avspeglar sig på kursernas innehåll och utformning. Målet säkerställs även under VFU, vilket sker kontinuerligt under utbildningen med progression i och med användandet av praktiskt yrkesteorin. Användandet av olika examinationsformer och utformningen av dessa medför enligt bedömargruppen att målet säkerställs. Målet uppfylls dock inte i inriktningen samhällskunskap. I underlaget beskrivs ingen tydlig idé för utbildningen när det gäller studenternas förmåga att tillämpa ämnesdidaktik för att undervisa i ämnet. De ämnesdidaktiska inslagen är få och otydligt beskrivna, utan tydlig plats vare sig i form av egna delkurser eller som integrerade delar i ämnesteoretiska kurser med specifik kurslitteratur. Trots att den utbildningsvetenskapliga kärnan bidrar till måluppfyllelse anser bedömargruppen att bristerna inom undervisningsämnet samhällskunskap är så omfattande att utbildningen i sin helhet inte möjliggör och säkerställer måluppfyllelse.

Målet om att utveckla undervisning och pedagogisk verksamhet i syfte att stimulera varje elevs lärande uppfylls inte. Målet behandlas bland annat genom UVK-kurser där studenterna möter olika faktorer som påverkar elevers lärande och utveckling. Studenterna ska även göra en undervisningsplanering som syftar till att göra alla elever delaktiga. VFU och de fältuppgifter som

studenterna har under de högskoleförlagda kurserna bidrar också till att uppfylla detta mål. Målet uppfylls inte i inriktningen samhällskunskap. Ämnesdidaktik har en mycket svag position i lärosätets lärarutbildning i samhällskunskap. De ämnesdidaktiska inslagen är få och ot tydligt beskrivna. Ämnets koppling till den pedagogiska verksamheten är svag. Trots att den utbildningsvetenskapliga kärnan bidrar till målpåfyllelse anser bedömaregruppen att bristerna inom undervisningsämnet samhällskunskap är så omfattande att utbildningen i sin helhet inte möjliggör och säkerställer målpåfyllelse.

Målet om bedömningar utifrån relevanta aspekter samt hållbar utveckling uppfylls. Det finns kurser med lärandemål om samhälle, mångfald, flerspråkighet, mänskliga rättigheter, barnkonventionen, etik och hållbar utveckling. Studenterna får träna att göra bedömningar och det finns examinationer som handlar om att reflektera kring detta, både själv och tillsammans med andra.

Bedömaregruppen menar att lärosätet visar medvetenhet när det gäller jämställdhetsperspektivet, vilket avspeglar sig i de analyser som gjorts och att perspektivet beaktas i kursernas innehåll och kursutveckling. Det finns också lärandemål om jämställdhetsperspektiv i pedagogisk verksamhet i en UVK-kurs och i VFU-kurser som kopplar till att studenten, när examen utfärdas, visar förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten. På inriktningsnivå har lärosätet en övergripande plan för jämställdhet och ämnesvis finns mål och åtgärder. Dock berörs utbildningen i ämnet marginellt.

Uppföljning, åtgärder och återkoppling är inte tillfredsställande. Inom UVK sker uppföljning och åtgärder genom högskolans systematiska kvalitetssäkringsarbete, men återkopplingen kan ges i större utsträckning. Kursvärderingar genomförs vid kursslut och analyseras av lärare. En examensmatrix används fortlöpande för att stämma av examensmål mot lärandemål. Studentgenomströmningen är lägre än i riket som helhet och det pågår analys av detta och kursutvecklingsarbete för att öka den. Gällande inriktningen samhällskunskap ger lärosätet inga exempel på hur man arbetar för att studenterna i samhällskunskap ska genomföra sin utbildning inom planerad studietid. Lärarstudenterna i samhällskunskap saknar representation i ämnesstudierna. Akademien för utbildning, kultur och kommunikation (UKK) har ett utbildningsråd för lärarutbildningen, med studentrepresentanter.

Sammanvägt bedöms bedömningsområdet Studentperspektiv vara tillfredsställande.

Bedömaregruppen anser vad gäller UVK att studenten får möjlighet att ta en aktiv roll i utvecklingen av utbildningens innehåll och genomförande, exempelvis genom formell studentrepresentation och genom medverkan i kursutveckling, kursvärderingar och introduktionsdag. Bedömaregruppen ser positivt på att lärosätet initierat olika aktiviteter för att öka studenternas medverkan. Vad gäller inriktningen samhällskunskap gör studenternas ställning gentemot andra program att de saknar formella och informella påverkansmöjligheter på utbildningen. Vid intervjun ger lärosätet ett exempel på hur studenter har kunnat påverka ett moment för att tillgodose sina synpunkter på ämnesdidaktiskt innehåll. Ett råd för studentnära frågor inrättades 2018, och här finns en förhoppning om att studenterna i samhällskunskap kan ha en kanal för inflytande.

Sammanvägt bedöms bedömningsområdet Arbetsliv och samverkan vara tillfredsställande.

Bedömggruppen kan konstatera att lärosätet har relevant samverkan med det omgivande samhället, på flera olika sätt och i olika konstellationer. Utbildningen blir mer användbar genom teorier som behandlar förändringsprocesser, VFU på både högstadieskolor och gymnasieskolor och fältstudier under de högskoleförlagda kurserna, och detta bidrar till att studenten förbereds för ett föränderligt arbetsliv. Gällande inriktningen samhällskunskap är bedömningen att studenterna utrustas med en generell beredskap att möta samhällsförändringar. Utbildningens svaga yrkesrelaterade och ämnesdidaktiska inslag utgör däremot en påtaglig svaghet.

Utbildningsvetenskaplig kärna

Bedömningsområde: Förutsättningar

Personal

Bedömning med motivering: *Antalet lärare och deras sammantagna vetenskapliga, professionsrelaterade och pedagogiska kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.*

Ämneslärarutbildningen är en av lärosätets fyra akademier och 50–70 studenter tas in per år. Inom Akademin för utbildning, kultur och kommunikation finns praktiskt taget hela lärarutbildningens undervisande och forskande personal. Lärarutbildarna uppgår till 35 personer, av vilka 12 lärare är verksamma inom utbildningsvetenskaplig kärna (UVK). Under intervjuerna framgick att studenterna möter alltför många olika lärare under kurserna. Skälet till det är enligt lärosätet att det behövs varierad kompetens inom UVK-kurserna för att bygga samman utbildningen till en helhet. Ledningen är dock medveten om att det medför en splittrad undervisningsplan som kan vara en stor utmaning för lärarna, men självvärderingen visar att lärosätet har strukturer för att motverka detta. Under intervjuerna bekräftas det av lärarna som träffas flera gånger per termin för att diskutera hur arbetet fortlöper. Intervjuerna visar snarare att en progression i UVK-kurserna underlättas av att flera lärare är verksamma. För att möjliggöra kontinuitet i kurserna är samma lärare kursansvarig även om lärarna på kursen varierar. Bedömggruppen ser positivt på att organisationen och samarbetet mellan lärarna motverkar att undervisningsplanen känns splittrad, och på att lärarna i stället ger uttryck för att deras olika kompetenser kommer till nytta i olika delar av utbildningen.

Drygt hälften av lärarna är disputerade, och inom UVK är det framför allt med inriktning mot didaktik och pedagogik. Alla lärare har lärarexamen och lärarnas kompetens utvecklas kontinuerligt genom bland annat högskolepedagogiska kurser, vilket bedömggruppen anser vara positivt. Adjungerade adjunkter bidrar till yrkesrelevans och samverkan med skolor. De adjungerade adjunkterna är ämneslärare med anställning på en gymnasieskola där de tjänstgör minst 50 procent samtidigt som de har en tidsbegränsad anställning vid lärosätet. Bedömggruppen anser därmed att relationen mellan antalet studenter och personal är tillfredsställande, att lärarna har relevant kompetens och att de har möjlighet till högskolepedagogisk kompetensutveckling.

I självvärderingen beskrivs en omfattande satsning på forskning inom lärarutbildningen som ska leda till ett långsiktigt forsknings- och utvecklingsprogram som finansieras av särskilda strategiska medel. Vidare håller man på att tillsätta vetenskapligt meriterad personal med lärarexamen samt fyra

professorer med inriktning mot bland annat lärarutbildning och specialpedagogik. Bedömaregruppen anser att dessa satsningar bidrar till att kompetensen säkerställs på lång sikt och att det ger uttryck för att lärosätet har en strategisk plan för att säkerställa de olika kompetenser som behövs för utbildningen som helhet.

Utbildningsmiljö

Bedömning med motivering: *Det finns en för utbildningen vetenskaplig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.*

Lärosätet redovisar, med hänvisning till den lärosätetsgemensamma strategiska planen för 2017–2022, organisatoriska förändringar och ekonomiska satsningar som tydligt är inriktade mot att förstärka lärarutbildningen. Lärosätet har tidigare organiserat forskning och utbildning på sådant sätt att lärarutbildningen definierades som ett av flera utbildningsområden och utbildningsvetenskap som en av flera forskningsinriktningar. För att säkerställa kunskapsöverföringen mellan forskningsmiljöer och undervisningsmiljöer görs nu en omorganisering som innebär att utbildning och forskning hålls samman i fyra olika kollegier, varav ett är lärarutbildning/utbildningsvetenskap. I självvärderingen framgår att ämneslärarutbildningen bedrivs inom en forskande miljö, i sex olika forskningsmiljöer. Beskrivningarna av de sex forskningsmiljöerna visar enligt bedömaregruppen att de är direkt didaktiskt och/eller ämnesdidaktiskt relevanta. Samtliga forskningsmiljöer vid lärosätet har en seminarieverksamhet med regelbundna träffar med diskussioner mellan både nationella och internationella forskare och undervisande lärare inom kollegiet. Till dessa seminarier bjuds även studenter in. Av intervjuerna framgår att många av lärarna också är forskare, och eftersom förhållandevis många lärare undervisar inom UVK får studenterna lättare del av forskning som är aktuell för olika delar av utbildningen. Enligt självvärderingen arbetar lärosätet med att utveckla kollegier i syfte att överföra kunskap mellan forskningsmiljöer och undervisningsmiljöer. Bedömaregruppen noterar därmed att lärosätet arbetar aktivt med att stärka sambandet mellan forskning och utbildning, vilket anses vara positivt.

Inom ramen för lärarnas kompetensutvecklingstid finns vidare möjlighet att auskultera i skolverksamhet och tillägna sig en uppdaterad och breddad kunskap – och därmed få förutsättningar för att utveckla en större och mer aktuell förståelse för skolans verksamhet, uppdrag och utmaningar. Flera utvecklingsprojekt som till stor del drivs i samverkan med skolhuvudmän pågår, vilket enligt självvärderingen främjar en professionsinriktad ämneslärarutbildning. Lärosätet lyfter dock den professionsinriktade miljön som ett utvecklingsområde, med fokus på hur den integreras i utbildningen. Som mer övergripande utvecklingsområden anges frågor om synen på läraruppdraget och lärarrollen i förhållande till mer etablerade lärandeteorier, förhållandet mellan utbildning och forskning samt vidareutvecklad samverkan. Intervjuerna visar dock att det finns en tydlig koppling mellan teori och praktik inom UVK-kurserna och en upplevelse av att det är där studenterna får lära sig att vara lärare och vad yrket innebär. Samtidigt menar bedömaregruppen, med intervjuerna som grund, att man kan bli bättre på att samordna vilken forskning som studenterna får ta del av. Syftet med det är att undvika att innehållet i olika kurser uppfattas som motsägelsefullt, exempelvis forskning om lärtilar.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen kunskap och förståelse

Bedömning med motivering: *Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas visar fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visar kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.*

Enligt självvärderingen är vetenskapligt förhållningssätt lärandemål på de flesta kurser inom UVK, och bedömargruppen ser att det finns en tydlig progression när det gäller både vetenskapligt förhållningssätt och akademiskt skrivande: från ett grundläggande till ett fördjupat och tillämpat vetenskapligt förhållningssätt. Vidare gör studenterna en mindre vetenskaplig studie för att utveckla sin kunskap om bland annat forskningsetik och olika metoder, vilka också tillämpas praktiskt. Metodfrågor tas upp i flera kurser, även om kvantitativa metoder förefaller behandlas i mindre utsträckning. I de vetenskapliga artiklar som ingår som kurslitteratur har lärosätet medvetet gjort ett urval av artiklar som representerar både kvalitativa och kvantitativa metoder. I intervjuerna framkom det att studenterna i högre grad använder kvalitativa metoder i examensarbetet eftersom de är vanligare inom praktisknära forskning, vilket bedömargruppen anser vara en rimlig hållning. Det framgår i självvärderingen att det finns ett informationsflöde mellan kurslärare för metodkurserna i UVK och samtliga handledare inom ämnet, där metodkursernas innehåll och intention delas på en digital samarbetsyta, vilket är positivt enligt bedömargruppen.

Vetenskapsteori nämns inte explicit i självvärderingen och inte heller under intervjuerna, vilket bedömargruppen anser vara en brist. Samtidigt betonar lärosätet starkt värdet av att studenterna blir medvetna om vad ett vetenskapligt förhållningssätt innebär och att detta ofta är en utmaning i en yrkesförberedande utbildning.

Lärosätet beskriver i självvärderingen att förhållandet mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet kan bearbetas inom ramen för ett synsätt där didaktik ses som en brygga mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Lärosätet resonerar om hur progression av ett vetenskapligt förhållningssätt säkerställs under studierna och i yrkesutövningen. Bedömargruppen noterar särskilt dokumentet Praktisk yrkesteori (PYT) som studenterna processar under lärarhandledning, individuellt och i grupp under hela utbildningen, och som aktualiseras i flera kurser inom UVK och verksamhetsförlagd utbildning (VFU). Även under den avslutande VFU:n är PYT ett stöd för reflektion, men där är det även ett examinerande moment. Bedömargruppen anser att lärosätets arbete med praktisk yrkesteori är ett bra och konkret sätt att bearbeta relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Bedömargruppen kan konstatera att lärosätet i undervisning och examination kopplar samman vetenskapligt förhållningssätt, forskningsmetoder, beprövad erfarenhet och lärares yrkesutövning på ett tillfredsställande sätt.

Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen färdighet och förmåga

Bedömning med motivering: *Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas visar fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.*

Didaktisk kompetens är ett nyckelord i självvärderingens beskrivning av hur lärarutbildningen genomförs vid lärosätet. Didaktisk kompetens görs till en koppling mellan vetenskapligt förhållningssätt och beprövad erfarenhet inom den högskoleförlagda och den verksamhetsförlagda utbildningen. Poängen är att vetenskapligt förhållningssätt och beprövad erfarenhet inte isoleras som ett särskilt undervisningsområde, utan integreras i både VFU- och UVK-kurser. Bedömggruppen anser att detta är ett exempel på hur studenten tränar sin förmåga att kritiskt och självständigt reflektera över forskning samt egna och andras erfarenheter. Ett undervisningsmoment kallat praktisk yrkest teori (PYT) är enligt bedömggruppen ett väl fungerande instrument för progression. Det är ett dokument som skrivs och utvecklas kontinuerligt under hela utbildningen samt examineras i samband med den avslutande VFU:n. I intervjuerna framgår att PYT tidigare endast användes i slutet av utbildningen men att lärosätet nu använder det redan från början, med syftet att studenterna ska komma längre i sitt reflekterande och bli medvetna om sin egen pedagogiska grundsyn. Bedömggruppen framhåller praktisk yrkest teori som ett gott exempel.

Lärosätet visar i självvärderingen medvetenhet om att relationen mellan utbildningens teoretiska och praktiska moment ofta är problematisk och svårhanterlig för både lärare och student. Lärosätet betonar samarbetet med skolor inom VFU och redovisar behov av att utveckla samordningen mellan UVK och ämnesdidaktik samt av att tydliggöra betydelsen av och relationerna mellan de allmän didaktiska lärandemålen inom och mellan kurser i UVK. Bedömggruppen anser att ett sådant utvecklingsarbete är befogat. Vidare anser bedömggruppen att det är en tillgång att lärosätet arbetar aktivt med att väva samman utbildningens olika diskurser samt under hela utbildningen refererar till förhållandet mellan teori till praktik.

Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas visar förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.

Enligt självvärderingen har didaktik både en teoretisk och en praktisk dimension som kan användas för kritiskt reflekterande över lärarutbildningens upplägg och relationen till studenternas lärande efter utbildningen. Det sätter sin prägel på hur lärosätet tänker om de utbildningsvetenskapliga kärnkurserna och undervisningen inom dem. Lärosätet konstaterar att undervisning inte endast handlar om lärarens överföring av ett ämnesinnehåll, vare sig det gäller didaktik eller metodik, utan att undervisningen skapar relationer till eleverna genom en didaktisk process som börjar med att läraren analyserar läroplanstexter. Processen fortsätter med urval och gestaltning, och elevernas möte med innehållet, och slutar med att läraren utvärderar vad eleverna lärt sig. Det nödvändiga samspelet mellan didaktik och ämnesdidaktik lyfts av lärosätet fram på ett tydligt och problematiserande sätt, liksom svårigheterna med att göra progressionen i och sambandet mellan kurserna tydlig för studenterna, samt möjliga vägar för att utveckla utbildningen som helhet i detta avseende.

Bedömggruppen noterar att ovan nämna resonemang avspeglar sig i UVK-kurserna och i sättet att examinera målet. I den inledande kursen ligger fokus på lärarens reflektion och utveckling av undervisningen, och den didaktiska triangeln introduceras som modell till vilken lärosätet återkommer i senare kurser. Därefter följer kurser med fokus på elevers lärande och utveckling, konflikthantering och ledarskap för lärare, utvärdering och utvecklingsarbete och didaktik, bedömning och

specialpedagogik. Exempel på examinationsuppgifter är skriftliga inlämningar, fältstudieuppgifter (alla är inte examinerande) och gruppuppgifter. Uppgifterna stödjer reflektion kring den egna undervisningen, exempelvis när didaktiska teorier behandlas ur både ett teoretiskt och ett praktiskt perspektiv, men de ger också stöd för metodik, exempelvis genom att utveckla en undervisningsaktivitet med digitala verktyg, enligt bedömargruppen. Målet säkerställs även under VFU, vilket sker kontinuerligt under utbildningen med progression i och med användandet av praktiskt yrkest teori där studenten enligt intervjuerna reflekterar över sin undervisning, i syftet att bli medveten om sin egen pedagogiska grundsyn. Användandet av olika examinationsformer och deras utformning medför enligt bedömargruppen att målet säkerställs i stor utsträckning.

Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas visar förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.

Lärosätet betonar betydelsen av försöksverksamheten med övningsskolor där studenterna har koncentrerats till ett mindre antal, vilket gynnat samverkan mellan lärosätet och skolorna. Övningsskolorna har också en högre andel utbildade handledare än många andra skolor. Förutsättningarna för studenten att utveckla sin undervisningskompetens antas alltså ha blivit bättre i och med samverkan med övningsskolor, i synnerhet när det gäller tillgång till VFU-platser. Intervjuerna visar att samverkan mellan lärosätet och skolor kan utvecklas ytterligare eftersom organisationen kring VFU och kontakten med handledare fungerar bättre i Eskilstuna än i Västerås. Bedömargruppen menar att förutsättningarna för studenterna att genomföra en VFU av god kvalitet behöver vara lika vid båda campus, så lärosätet rekommenderas att stärka samverkan med skolor i Västerås.

I självvärderingen beskriver lärosätet också hur innehållet i en rad UVK- och VFU-kurser möjliggör för studenterna att uppnå det aktuella målet, vilket bedömargruppen instämmer i. I kursen *Utbildningens organisation, uppdrag och innehåll för ämneslärare i gymnasieskolan* får studenterna exempelvis möjlighet att utveckla en grundläggande didaktisk förståelse, genom vilken de får möta flera olika faktorer som påverkar elevens lärande och utveckling, såsom skolkontext, lärarens gestaltning av innehållet, lärarens interaktion med eleverna och olika kunskapssyner och kunskapstraditioner. Bedömargruppen anser att en sådan kunskap är en förutsättning för att lärare ska kunna stimulera varje elevs lärande och utveckling. Detta byggs senare på i andra kurser till exempel i specialpedagogik där studenten ska göra en undervisningsplanering som syftar till att alla elever ska vara delaktiga. Det finns även olika slags examinationsformer såsom skriftliga inlämningsuppgifter, grupparbeten, fältstudier (alla är inte examinerande) och VFU. Praktisk yrkest teori (PYT) är ett dokument som används under VFU och som enligt intervjuerna synliggör hur UVK och ämne- och ämnesdidaktiska studier hänger samman. I början tenderar studenterna att hålla dokumentet allmänt, för att i ett senare skede i utbildningen inrikta sig mot ämnet. Lärosätet menar därmed att studenternas arbete med PYT bidrar till att de förstår hur utbildningens olika delar hänger samman. Under intervjun betonades också att det finns en tydlig koppling mellan teori och praktik inom flera av UVK-kurserna. Bedömargruppen instämmer i det och vill tillägga att arbetet med PYT även här bidrar till måluppfyllelsen.

Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömning med motivering: *Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas visar förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling.*

Bedömargruppen anser att innehållet i en rad av lärosätets UVK-kurser bidrar till att målet om pedagogiska bedömningar uppnås, genom att det finns kurser med lärandemål om mänskliga rättigheter, barnkonventionen, etik och hållbar utveckling. Vidare finns en specialpedagogisk kurs där studenterna får träna att göra bedömningar samt kursen *Betyg och bedömning för ämneslärare gymnasieskolan*. I den sistnämnda kursen finns lärandemål som rör bedömningar ur perspektiv som är kopplade till etik, samhälle, mångfald och flerspråkighet. En av examinationerna handlar om att reflektera kring detta, både själv och tillsammans med andra, särskilt kring elevens rättigheter och en hållbar utveckling.

Intervjuerna bekräftar att kurserna och examinationerna tillsammans bildar en helhet som uppfyller detta mål. Samtidigt framgår att UVK och ämnes- och ämnesdidaktiska studier samordnas på olika sätt för detta mål. Under *UVK 1* får studenterna en uppgift om hållbar utveckling där de planerar och testar en aktivitet, vilken ska knytas till det ämnesdidaktiska som studenterna har med sig när det gäller hållbar utveckling. Bedömargruppen ser att det finns ett väl utvecklat samarbete gentemot svenska till följd av att det ligger som första ämne, men motsvarande samarbete finns inte mot samhällskunskap som ligger som andra ämne. Även om lärarna är medvetna om att förutsättningarna skiljer sig åt får studenterna delvis olika förutsättningar när det gäller detta moment. Bedömargruppen rekommenderar lärosätet att stärka samverkan mellan UVK och samhällskunskap som andra ämne när det gäller detta mål.

Jämställdhet

Bedömning med motivering: *Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.*

Enligt självvärderingen har man kartlagt insatser för jämställdhetsintegrering inom lärosätets fyra akademier. Inom den akademi som ämneslärarutbildningen tillhör har förskollärarutbildningen valts ut för att vidareutveckla jämställdhetsintegreringen, och resultatet av det arbetet kommer att spridas till ämneslärarutbildningen.

Bedömargruppen menar att lärosätet visar en medvetenhet när det gäller jämställdhetsperspektivet som analyseras utifrån tre olika sfärer: mellan lärare och student, mellan student och student och mellan studenten och dess undervisningspraktik. Medvetenheten om detta perspektiv visar sig också i att en jämn könsfördelning mellan manliga och kvinnliga lärare endast är en inledning på den analys som gjorts där lärosätet också sett över litteraturen och de akademiska traditioner som ligger till grund för utbildningen. Analysen visade att det fanns en heteronormativ slagsida. Lärosätet har därför påbörjat ett arbete med att se över valet av litteratur så att den speglar ett jämställt förhållningssätt, vilket bedömargruppen ser positivt på. Perspektivet beaktas i kursernas innehåll och i kursutvecklingen, exempelvis under VFU där studenten i samtal med handledaren ska diskutera klassrumsmiljö, lärarroll, utformning av uppgifter och materialurval samt bemötande av elever,

vårdnadshavare och annan personal med fokus på jämställdhet. Lärarna har även fått del av kompetenshöjande insatser såsom tillgång till forskning på området samt haft möjlighet att delta i seminarier med temat jämställdhet. Intervjuerna bekräftar att jämställdhetsperspektivet är närvarande i utbildningen och att nästa steg är att i större utsträckning samordna och systematisera de insatser som görs.

Det finns lärandemål om jämställdhetsperspektiv i pedagogisk verksamhet i en UVK-kurs och i VFU-kurser som kopplar till att studenten, när examen utfärdas, visar förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten. För bedömaregruppen är det inte tydligt hur lärandemål, läraktiviteter och examination kopplas samman. Att det är ett utvecklingsområde bekräftas av intervjuerna där lärosätet uttrycker det som att det finns lärandemål om jämställdhet men att de behöver synliggöras på olika nivåer i utbildningen.

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömning med motivering: *Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.*

Lärosätet beskriver i självvärderingen hur ämneslärarutbildningen följs upp genom lärosätets systematiska kvalitetsarbete, där bland annat en examensmatris används fortlöpande för att stämma av examensmål mot lärandemål. Kvalitetsarbetet inom UVK sker framför allt i inriktningskollegier som sammanträder flera gånger per termin, vilket framgår både av självvärdering och intervjuer. Här utvecklar man kurser, diskuterar förändringar av befintliga kurser och tar initiativ till förbättringar. Förslag på programövergripande förändringar lyfts till Lärarutbildningens utbildningsråd.

Kursvärderingar genomförs vid kursslut och analyseras av lärare. Resultaten ska kommuniceras till studenterna vid nästa tillfälle då kursen ges och vid kursstart. Intervjuerna visar dock att återkopplingen inte alltid skett och lärosätets ledning lyfter vikten av att arbeta aktivt med att förbättra detta. Bedömaregruppen rekommenderar lärosätet att utöver ovan nämnda återkoppling även publicera resultaten för att säkerställa att studenterna har möjlighet att ta del av dem, om den personberoende återkopplingen skulle brista. Lärosätet har svårt att motivera studenterna att svara på kursvärderingar. För att öka svarsfrekvensen har lärare och utbildningsledare informerat studenterna om vikten av att svara på dessa, och man utreder möjligheten att genomföra kursvärderingen på lektionstid och att lägga ut en påminnelse på lärosätets lärplattform. I VFU-kurserna finns det exempel på mindre utvärderingar där läraren sitter tillsammans med 4–8 studenter och reflekterar kring kursens utformning och genomförande. Bedömaregruppen ser att det finns ett utvecklingsbehov när det gäller svarsfrekvensen och ser positivt på att lärosätet tagit initiativ till andra åtgärder utöver information. Bättre återkoppling av resultaten till studenterna kan även bidra positivt till svarsfrekvensen. Bedömaregruppen noterar även att det förefaller som att studenterna inte har någon strukturerad möjlighet att framföra synpunkter under pågående kurser, utan endast efter avslutad kurs.

Sedan hösten 2018 görs även analyser på programnivå som årligen ska kommuniceras till studenterna. I uppföljningsarbetet uppmärksammar lärosätet behovet av att utveckla deras akademiska skrivande. Lärosätet ger exempel på åtgärder som genomförts till följd av de

identifierade problemen, till exempel förbättringsarbete med hänsyn till studenternas läs- och skrivträning samt "omvänt klassrum".

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Genomströmningen följs upp och analyseras årligen på programnivå samt föredras för lärarutbildningens programråd. Genomströmningen är lägre än i riket som helhet och det pågår analyser och kursutvecklingsarbete för att öka denna. Kollegiet diskuterar förslag på åtgärder som i sin tur blir aktiviteter i akademins verksamhetsplan. De vidtagna åtgärderna handlar dels om att ha närmare kontakt med studenterna, bland annat ett nyinrättat Råd för studentnära frågor, dels om att göra kursvärderingar och ha kommunikationskanaler för dialog mellan lärare och studenter. Åtgärderna handlar vidare om att sätta upp stödstrukturer för att utveckla studentens akademiska skrivande, genom kompetensutveckling av undervisande lärare och speciella skivrarverkstäder, seminarier och möjlighet till individuell handledning. Lärandemål som är knutna till vetenskapligt förhållningssätt, akademiskt skrivande och god språklig framställning har införts med syftet att synliggöra alla lärares ansvar för studenternas läs- och skrivutveckling. Våren 2019 gjordes en extern granskning av samtliga lärarprogram, utöver lärosätets egen analys av genomströmningen. Bedömargruppen ser att det finns en struktur för att årligen analysera genomströmningen och att åtgärder vitas som syftar till att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Bedömningsområde: Studentperspektiv

Studentperspektiv

Bedömning med motivering: *Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.*

Formell studentrepresentation finns i ett Utbildningsråd för lärarutbildning, i en kursplanegrupp och i ett nyinrättat Råd för studentnära frågor. I Akademin för utbildning, kultur och kommunikation finns möjlighet för studentmedverkan genom kursvärderingar och en nyinrättad introduktionsdag där studenter kan möta studenter som kommit olika långt inom utbildningen samt lärare för dialog kring bland annat den senaste utvärderingen av ämneslärarprogrammet. Samtliga forskningsmiljöer vid lärosätet har en seminarieverksamhet med regelbundna träffar, för diskussioner bland nationella och internationella forskare och undervisande lärare inom kollegiet. Dessa diskussioner är gemensamma och relevanta för både miljön och forskningsinriktningen som helhet. Till dessa seminarier bjuds även studenter in.

I VFU-kurserna finns det exempel på mindre utvärderingar där läraren sitter tillsammans med 4–8 studenter och reflekterar kring kursens utformning och genomförande. I självvärderingen nämns även exempel på att studenterna medverkar i kursers utformning, där lärosätet utgår från studenternas återkoppling för att sedan utveckla kursen i nära samarbete med studenterna. Arbetet har bland annat lett till användandet av undervisningsmetoden omvänt klassrum. Intervjuerna bekräftar för bedömargruppen att det finns möjlighet för studenterna att ta en aktiv roll, och bland annat nämns det nyinrättade Rådet för studentnära frågor. Där får studenterna möjlighet att träffa de programansvariga för ämneslärarprogrammet, dock endast en gång per termin. Intervjuerna visar att det i större utsträckning går att påverka strukturen, det vill säga hur kurserna ligger, än själva innehållet i kurserna. Bedömargruppen ser positivt på att lärosätet initierat olika aktiviteter för att öka

studenternas medverkan såsom att inrätta rådet och testa olika former av mindre utvärderingar och samarbete för att utveckla kurser inom UVK.

Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan

Arbetsliv och samverkan

Bedömning med motivering: *Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.*

Enligt självvärderingen sker samverkan med det omgivande samhället genom Mälardalens kompetenscentrum för lärande, vilket bedriver samverkan kring skolutveckling, lärarutbildning, forskning inom utbildningsvetenskap och VFU tillsammans med regionens skolhuvudmän. Lärosätet menar att Branschrådet för ämneslärarutbildningen fyller en central funktion som kontaktorgan, där lärosätet och skolhuvudmännen utbyter information som är relevant för utbildningens användbarhet och utveckling samt studentens förberedelse för arbetslivet. VFU och införandet av verksamhetsintegrerad utbildning framhålls i självvärderingen som centrala för studenternas kontakt med skolor. Lärosätet samverkar med skolhuvudmännen i Södermanlands och Västmanlands län i projektet Samproducerad lärarutbildning. Forsknings- och utbildningsmiljöerna i sociologi och statsvetenskap är samhällsnära och samverkar med en rad intressenter. Lärarstudenterna har möjlighet att ta del av detta, inom teoretiska kurser och genom fältstudier. Bedömargruppen kan konstatera att det finns en relevant samverkan, på flera olika sätt och i olika konstellationer, med det omgivande samhället.

Möjligheten att göra fältstudier under de högskoleförlagda kurserna stödjer enligt bedömargruppen att teori och praktik kopplas samman, vilket bidrar till utbildningens användbarhet. Det gäller särskilt eftersom dessa innefattar framåtsyftande moment där handledare och student diskuterar fältstudiernas relevans för det kommande arbetslivet. Samtidigt som fältstudierna är relevanta visar intervjuerna att de ibland kan vara svåra att genomföra eftersom kontakterna med skolorna kan förbättras.

Lärosätet menar att den vetenskapliga grund som utbildningen vilar på ökar studentens beredskap att möta ett föränderligt arbetsliv eftersom studenten möter teorier som behandlar förändringsprocesser av olika slag. I självvärderingen beskrivs vikten av VFU och att studenten redan under den första terminen ingår i ett handledarlag vid en övningsskola som förberedelse för yrkesprofessionen. Det framgår också att studenterna möter både högstadieskolor och gymnasieskolor under VFU:n, vilket enligt bedömargruppen är positivt med tanke på användbarhet och ett föränderligt arbetsliv. I självvärderingen beskriver lärosätet att VFU-samordnare har stöttat VFU-handledare på skolorna för att skapa en gemensam kunskapssyn för lärandemålen och kriterierna. Syftet är att främja en likvärdig bedömning eftersom handledarna på skolorna byts ut till följd av personalomsättning. Bedömargruppen ser att stödet kan behövas fortlöpande då intervjuerna visar att det fortfarande är oklart vad som bedöms under VFU:n och hur bedömningen sker.

Samlat omdöme utbildningsvetenskaplig kärna

Bedömning med motivering: Tillfredställande

Att bedömningsgrunder är tillfredställande eller inte och att mål uppfylls eller inte inom utbildningsvetenskaplig kärna vägs samman med motsvarande bedömningar inom ämnes- och ämnesdidaktiska studier. Denna sammanvägning framgår i det samlade omdömet för examenstillståndet, det vill säga för utbildningen i sin helhet.

Inom utbildningsvetenskaplig kärna är drygt hälften av lärarna disputerade och alla har lärarexamen. Lärare medverkar i flera olika kurser och bedömargruppen ser positivt på att organisationen och samarbetet mellan lärarna motverkar att undervisningsplanen känns splittrad. I stället kommer de olika kompetenserna till nytta i utbildningen och progression underlättas. Relationen mellan antalet studenter och lärare är tillfredställande och bedömargruppen noterar att lärosätet har insatser för att säkerställa kompetensen på lång sikt.

Utbildningsmiljöerna har direkt allmäntdidaktisk och/eller ämnesdidaktisk relevans. Lärosätet arbetar med att utveckla kollegier i syfte att överföra kunskap mellan forskningsmiljöer och undervisningsmiljöer, och bedömargruppen konstaterar därmed att lärosätet arbetar aktivt med att stärka sambandet mellan utbildning och forskning. Det finns även en tydlig koppling mellan teori och praktik i UVK.

Målet om vetenskapsteori och forskningsmetoder samt relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet uppfylls då bedömargruppen anser att lärosätet i undervisning och examination kopplar samman vetenskapligt förhållningssätt, forskningsmetoder, beprövad erfarenhet och lärares yrkeskunnande på ett tillfredställande sätt.

Målet om att kritiskt och självständigt tillvarata och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat uppfylls på olika sätt. Vetenskapligt förhållningssätt och beprövad erfarenhet integreras i både UVK och VFU, vilket medför att studenterna kontinuerligt under utbildningen utvecklar denna förmåga. Praktisk yrkest teori används under utbildningen och syftar till att studenterna ska reflektera över och bli medvetna om sin pedagogiska grundsyn, vilket ger stöd för progression.

Målet om att tillämpa didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik uppfylls genom att lärosätet har ett tydligt sätt att resonera kring didaktik som avspeglar sig på UVK-kursernas innehåll och utformning. Målet säkerställs även under VFU, vilket det sker kontinuerligt under utbildningen med progression i och med användandet av praktiskt yrkest teori. Användandet av olika examinationsformer och utformningen av dessa medför enligt bedömargruppen att målet säkerställs.

Målet om att utveckla undervisning och pedagogisk verksamhet i syfte att stimulera varje elevs lärande uppfylls bland annat genom UVK-kurser där studenterna möter olika faktorer som påverkar elevernas lärande och utveckling. Studenterna ska även göra en undervisningsplanering som syftar till att göra alla elever delaktiga. VFU och de fältuppgifter som studenterna har under de högskoleförlagda kurserna bidrar också till att uppfylla detta mål.

Målet om bedömningar utifrån relevanta aspekter samt hållbar utveckling uppfylls. Det finns kurser med lärandemål om samhälle, mångfald, flerspråkighet, mänskliga rättigheter, barnkonventionen,

etik och hållbar utveckling. Studenterna får träna att göra bedömningar och det finns examinationer som handlar om att reflektera kring detta, både själv och tillsammans med andra.

Bedömargruppen menar att lärosätet visar medvetenhet när det gäller jämställdhetsperspektivet, vilket avspeglar sig i de analyser som gjorts och att perspektivet beaktas i kursernas innehåll och kursutveckling. Det finns också lärandemål om jämställdhetsperspektiv i pedagogisk verksamhet i en UVK-kurs och i VFU-kurser som kopplar till att studenten, när examen utfärdas, visar förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten.

Uppföljning, åtgärder och återkoppling sker genom högskolans systematiska kvalitetssäkringsarbete, men återkopplingen kan ges i större utsträckning. Kursvärderingar genomförs vid kursslut och analyseras av lärare. En examensmatris används fortlöpande för att stämma av examensmål mot lärandemål. Studentgenomströmningen är lägre än i riket som helhet och det pågår analys av detta och kursutvecklingsarbete för att öka den.

Bedömargruppen anser att studenten får möjlighet att ta en aktiv roll i utvecklingen av utbildningens innehåll och genomförande, exempelvis genom formell studentrepresentation och genom medverkan i kursutveckling, kursvärderingar och introduktionsdag. Bedömargruppen ser positivt på att lärosätet initierat olika aktiviteter för att öka studenternas medverkan.

Bedömargruppen kan konstatera att lärosätet har relevant samverkan med det omgivande samhället, på flera olika sätt och i olika konstellationer. Utbildningen blir mer användbar genom teorier som behandlar förändringsprocesser, VFU på både högstadieskolor och gymnasieskolor och fältstudier under de högskoleförlagda kurserna, och detta bidrar till att studenten förbereds för ett föränderligt arbetsliv.

Ämnes- och ämnesdidaktiska studier

Bedömningsområde: Förutsättningar

Personal

Bedömning med motivering: *Antalet lärare och deras sammantagna vetenskapliga, professionsrelaterade och pedagogiska kompetens är inte adekvat och står inte i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.*

Av självvärderingen framgår att ämneslärarutbildningen är organiserad vid en av högskolans fyra akademier: akademien för utbildning, kultur och kommunikation (UKK), som alltså är värdakademi för utbildningen. Ämnesstudierna i samhällskunskap är förlagda till akademien för ekonomi, samhälle och teknik (EST) med statsvetenskap och till akademien för hälsa, vård och välfärd (HVV) med sociologi. Svenska ingår i samtliga ämneskombinationer och samhällskunskap i en av de tre förutbestämda ämneskombinationer som studenterna kan söka till: svenska 120 högskolepoäng (hp)/engelska 90 hp, svenska 120 hp/svenska som andraspråk 90 hp och svenska 120 hp/samhällskunskap 120 hp.

Målet för rekryteringen till samtliga ämneskombinationer är att anta sammanlagt femtio studenter per läsår. Målet för och faktisk antagning till enbart samhällskunskap redovisas inte, men ett rimligt

antagande är att det är relativt få studenter som läser samhällskunskap. Vid intervjun bekräftades detta när det framkom att studentgrupperna är cirka fem studenter per grupp i samhällskunskap som samläser med andra program. Sett till ämnets volym bedöms antalet lärare som adekvat.

Lärosätet redovisar en vetenskaplig kompetens hos lärarna som till stor del svarar mot samhällskunskapens ämnesteoretiska innehåll för statsvetenskap och sociologi. Underlaget visar sex disputerade lärare, varav tre i sociologi och statsvetenskap. Av dessa är en docent i sociologi och en i statsvetenskap. Underlaget från lärosätet redovisar däremot ingen kompetens i ekonomi, vare sig i nationalekonomi eller i ekonomisk historia. Bedömggruppen bedömer att detta är en innehållslig brist för samhällskunskapsämnet.

Den ämnesdidaktiska och professionsrelaterade kompetensen i ämnet är otydligt redovisad av lärosätet. Enligt lärartabellen finns en person med professionskompetens i samhällskunskap. Hen är inte verksam i ämnesstudierna, men är knuten till den verksamhetsförlagda utbildningen. I självvärderingens senare del presenteras däremot lärare med professions- och ämnesdidaktisk kompetens i samhällskunskap. Men det går inte att utläsa ur lärartabellen. Bedömggruppens bild är att de sistnämnda kompetenserna är knutna till värdakademin, UKK, och till kurserna i den utbildningsvetenskapliga kärnan, vilket bekräftades i intervjun. Samtliga kurser som innehåller verksamhetsförlagd utbildning är också knutna till värdakademin, och till terminer utan studier i samhällskunskap. Ämnets koppling till utbildningens professionsinnehåll med ämnesdidaktik och verksamhetsförlagd utbildning framstår därför som bristfällig.

I den första delen av självvärderingen finns en strategi för kompetensförsörjning av framför allt forsknings- och utbildningsverksamhet på värdakademin, UKK, men någon strategi för samhällskunskap är inte beskriven. I självvärderingen framgår också att kompetensförsörjningen i samhällskunskap har varit mindre viktig än i de ämnen som UKK självständigt ansvarar för (svenska och engelska).

Sammantaget är det bedömggruppens uppfattning att det på kort sikt finns brister i samhällskunskapsämnets ämnesteoretiska, ämnesdidaktiska och professionsrelaterade kompetens, och därmed för utbildningens innehåll och genomförande. Lärosätet redovisar heller ingen strategi för kompetensförsörjningen på lång sikt.

Utbildningsmiljö

Bedömning med motivering: *Det finns inte en för utbildningen vetenskaplig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.*

Lärosätets redovisning av utbildnings- och forskningsmiljön för samhällskunskap präglas av två akademiska miljöer med relaterade utbildningsprogram: statsvetenskap och sociologi. Men underlaget visar på en svag medvetenhet om miljöerna i förhållande till utbildningen av samhällskunskapslärare. Självvärderingen visar indirekt att studenterna inom ämneslärarutbildningen i samhällskunskap är förhållandevis få och att de som regel samläser med kurser och program inom statsvetenskap och sociologi. I självvärderingen förs ingen diskussion om för- och nackdelar med samläsningen. Innehåll och utbildningsmiljö för studenterna i samhällskunskap beskrivs utifrån nämnda miljöer. Vidare saknas reflektioner om ämnesdidaktiska inslag i utbildningen. I intervjun

betonade lärosätet att lärarna i statsvetenskap och sociologi ansåg sig fått en klarare uppfattning av lärarutbildningen och av ämnet i och med framtagandet av självvärderingen.

Lärosätet beskriver de vetenskapliga och professionsinriktade miljöerna för de akademiska ämnena statsvetenskap och sociologi. Ämnena framstår som centrala för de programutbildningar som drivs på respektive akademi. Miljöernas ämnesteoretiska relevans för samhällskunskap tecknas i självvärderingen i generella termer, men i låg utsträckning i förhållande till ämnet och yrket för de blivande lärarna i samhällskunskap. Självvärderingen avspeglar ingen ämnesdidaktisk medvetenhet och den ämnesdidaktiska forskning som redovisas är begränsad. Bedömarens uppfattning är att professionsperspektivet i dag är frånvarande. Lärosätet redovisar detta och ämnesinnehållet som utvecklingsområden med ett pågående utvecklingsarbete, men strategin bedöms vara oklar.

Under den här bedömningsgrunden redovisar lärosätet en kurs som ska tas bort på grund av bristande relevans för samhällskunskap. Samma kurs redovisas däremot under andra rubriker som ett gott exempel på relevant innehåll och utformning. Det framkom vid intervjun att kursen är ersatt med en existerande kurs i sociologi, för att studenterna ska tillägna sig fördjupad kunskap i ämnet samhällskunskap.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen kunskap och förståelse

Bedömning med motivering: *Utbildningen möjliggör inte genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer inte genom examination, att studenten när examen utfärdas visar sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.*

Självvärderingen ger sammantaget en oklar bild av utformningen av ämneslärarutbildningen i samhällskunskap. Ett exempel är den kurs som kallas *Kommunikation och medier*. Kursen omtalas återkommande i den andra delen av självvärderingen, men finns inte med i kursöversikten som redovisas i den första delen. Kursen ska enligt ett textavsnitt ersättas, men i andra avsnitt lyfts kursen fram som central för utbildningen. Självvärderingen ger ingen kursöversikt, vilket gör det svårt för bedömarens grupp att bilda sig någon uppfattning om utbildningen som helhet. Sammantaget ger underlaget ändå grund för bedömarens grupp att anta att studenterna i samhällskunskap samläser med andra program hela eller stora delar av utbildningen. Detta bekräftades vid intervjun.

Redovisningen är obalanserad både vad gäller ämne och innehåll. Sociologiinnehållet beskrivs utförligt och statsvetenskap får visst utrymme, medan andra ämnen behandlas översiktligt. Redovisningen har också en tyngdpunkt på innehåll med få beskrivningar av undervisning och examination. Som helhet redovisar lärosätet ett innehåll som bedömarens grupp uppfattar adekvat när det gäller kunskapsinnehållet med politiska och sociala inslag, genom utbildnings- och forskningsmiljöerna i statsvetenskap och sociologi. De självständiga arbeten som redovisas i underlaget är få till antalet och påverkar inte bedömningen av examensmålet.

När det gäller samhällsekoniskt innehåll finns däremot en del oklarheter. I lärartabellen redovisas ingen sådan kompetens och redovisningen av ekonomiinslag i utbildningen är mycket knapphändig. I lärosätets redovisning saknas reflektion över samläsningens betydelse för utbildningens som helhet, för balansen mellan olika ämnesinslag och för ämnesdidaktikens position. Redovisningen är också oklar när det gäller utbildningen i samhällskunskap som helhet. Det framgår inte hur kursutbudet är uppbyggt, och vilka centrala inslag för innehåll, undervisning och examination som utbildningen är uppbyggd kring. Intervjun bekräftar att studenterna följer ämneskurser i statsvetenskap och sociologi som är konstruerade för andra utbildningsprogram. Lärosätet hänvisar till en pågående översyn av kursutbud och kursinnehåll som är adekvata för ämnet och yrkesutövningen. I underlaget nämns också hur översynen beaktar hur innehåll som svarar mot kulturgeografi och nationalekonomi ska få utrymme. Sammantaget är bedömningen att lärosätet inte säkerställer att studenterna visar sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen i samhällskunskap som är ett mångvetenskapligt ämne. Utbildningen ger brett och djupt kunnande inom delar av huvudområdet med statsvetenskap och sociologi, men inte i ekonomi. Dessutom syns inte något av ämnets mångvetenskapliga centrala teman som anges i styrdokumentet för gymnasieskolan.

Utbildningen möjliggör inte genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer inte genom examination, att studenten när examen utfärdas visar fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.

Redovisningen från lärosätet ger sammantaget en oklar bild av hur målet uppfylls, och det är svårt att utläsa om studenterna får en sammanhållen utbildning i vetenskaplig metod och tillägnar sig ett vetenskapligt förhållningssätt. I självvärderingen beskrivs framför allt en metodkurs (7,5 högskolepoäng) inom ramen för UVK (termin 8). En bred inramning skisseras, men tonvikten ligger på att studenterna ska genomföra en mindre undersökning. Av redogörelsen är det svårt utläsa i vilken mån studenterna därigenom får med sig den tänkta grundläggande "bredden" i metodkunskande. Lärosätet beskriver kortfattat och översiktligt en i poäng räknat rätt omfattande metodkurs (15 högskolepoäng), som ges inom ramen för samhällskunskap under utbildningens sista termin (termin 11). Texten är kortfattad, översiktlig och graden av konkretion är låg. Det framgår inte vilket utrymme kvalitativ respektive kvantitativ metod får. Det framgår inte heller i vilken mån tidigare kurser i samhällskunskap har inslag som stegvis bygger upp den vetenskapliga kompetensen och som berör beprövad erfarenhet. Självvärderingen och intervjun ger ingen bild av studenternas utveckling och förmågor på området efter genomgången utbildning. De självständiga arbeten som redovisas i underlaget är få till antalet och påverkar inte bedömningen av examensmålet. Bedömargruppen bedömer att samtliga delar av examensmålet inte är tillfredsställande.

Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen färdighet och förmåga

Bedömning med motivering: *Utbildningen möjliggör inte genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer inte genom examination, att studenten när examen utfärdas visar fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.*

Lärosätets självvärdering berör nästan uteslutande utbildningsinslag inriktade på ämnesorienterad teori och forskning inom sociologi och statsvetenskap. Ämnesinslagen är relevanta för samhällskunskap, med exempel från sociologi och statsvetenskap på kurser som syftar till att studenterna ska utveckla förmågan till ett kritiskt och självständigt förhållningssätt till kursernas innehåll. Som kontrast finns i redovisningen varken någon beskrivning av utbildningsinslag med ämnesdidaktisk teoribildning och forskning eller med erfarenheter från verksamhetsförlagd utbildning. Det finns en formulering om en fältstudie på en skola under en statsvetenskaplig kurs, och en formulering om att det självständiga arbetet ska ha en ämnesdidaktisk inriktning. De ämnesdidaktiska inslag som nämns är generella och oprecisa, en bild som bekräftas av intervjun.

Sett till kurs- och forskningslitteratur har ämnesdidaktik en mycket svag position i utbildningen. Underlaget beskriver kurser inom den verksamhetsförlagda delen av utbildningen (VFU) knutna till ämnet. Det framgår att dessa VFU-kurser äger rum under terminer när UVK läses. Dessa omständigheter förstärker bilden av att ämnesstudierna är svagt kopplade till yrkesverksamheten, och självvärderingen pekar på detta som ett utvecklingsområde.

Sammantaget bedöms ämnesanknytningen till statsvetenskap och sociologi som tillfredsställande, medan anknytningen till yrkesverksamheten är bristfällig. Studenterna får inte möjlighet att visa förmåga att självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat i relation till yrkesverksamheten ämnesdidaktik. De självständiga arbeten som redovisas i underlaget är få till antalet och påverkar inte bedömningen av examensmålet. Underlaget visar ett pågående utvecklingsarbete.

Utbildningen möjliggör inte genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer inte genom examination, att studenten när examen utfärdas visar förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.

Självvärderingen beskriver ingen tydlig idé för utbildningen när det gäller studenternas förmåga att tillämpa ämnesdidaktik för att undervisa i ämnet. De ämnesdidaktiska inslagen är få och otydligt beskrivna, utan tydlig plats vare sig i form av egna delkurser eller som integrerade delar i ämnesteoretiska kurser med specifik kurslitteratur. Texten under rubriken i självvärderingen är i låg grad relevant för målet. Beskrivningarna rör ämnesinnehåll och kursaktiviteter som stödjer studenternas kompetens i ämnesinnehållet. Fokus ligger på ämnesstudierna i sociologi och progressionen i ämnet är beskriven, medan progressionen i ämnesdidaktik är frånvarande i texten. Texten beskriver kort några VFU-uppgifter med allmändidaktisk inriktning.

Andra exempel av relevans som nämns är en fältstudieuppgift knuten till den första kursen i statskunskap, och en uppgift under metodkursen (termin 11) som handlar om att arbeta med elevers teori- och metodval. Några formuleringar finns om framtida utveckling, men det saknas ett helhetsgrepp som ger ämnesdidaktiken en plats och teoretisk och forskningsinriktad grund, som gradvis byggs upp under utbildningens gång. I texten under rubriken diskuteras att lärarstudenterna som läser kurserna i sociologi inte får samma ämnesdjup som övriga studenter. Detta kan tolkas som att ämneslärarutbildningen i samhällskunskap inte är uppbyggd utifrån sina specifika premisser, utan läggs till andra utbildningar. Vid intervjun framkom att processen med att ta fram

självvärderingen tillsammans med att en person tillsatts för att samordna utbildningen i samhällskunskap har lett till ett medvetandegörande och en diskussion om lärarutbildningen i samhällskunskap och ämnesdidaktik samt om kursutbud, kursinnehåll och ämnesdidaktik.

Sammantaget är bedömningen att ämnesdidaktik är bristande, där ämnesstudierna har svag koppling till yrkesutövningen.

Utbildningen möjliggör inte genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer inte genom examination, att studenten när examen utfärdas visar förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.

Självvärderingen knyter i låg grad an till den verksamhetsförlagda delen av utbildningen (VFU), och vilka VFU-kurser som är kopplade till samhällskunskap framgår inte tydligt. Det framgår inte på vilket sätt studenterna får möjlighet att före, i samband med och efter VFU planera, genomföra och utvärdera undervisning i samhällskunskap. De ämnesdidaktiska inslagen i utbildningen framstår som svaga. Beskrivningarna av sociologiska perspektiv är relevanta för ämnet, men de är begränsade och står utan koppling till lärargärningen i samhällskunskap. Texten förstärker distansen till samhällskunskap genom att i sammanhanget lyfta fram "teoretiska perspektiv gällande svenskämnet". Inga specifika uppgifter som syftar till att säkerställa målet presenteras. Intervjun bekräftade att ämnesstudierna har svag koppling till yrkesutövningen. Här hänvisades till kurserna i utbildningsvetenskaplig kärna. Sammantaget är målet inte uppfyllt.

Jämställdhet

Bedömning med motivering: *Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.*

Självvärderingen ger en ojämn beskrivning av hur jämställdhetsperspektivet beaktas, kommuniceras och förankras inom samhällskunskapen. Komponenterna finns, men bedömggruppen kan inte utläsa någon sammanhållen idé. I underlaget tar områden som jämlikhet, funktionsvariationer, etnicitet och genus en betydande plats, vilket inte är direkt relevant för bedömningen av jämställdhet. Sociologin tar mycket utrymme i underlaget och skapar därmed en obalans och brist på helhetsförståelse för samhällskunskapen i stort.

Lärosätet har ett jämställdhetsmål som diskuteras av medarbetarna på arbetsplatsträffar. Lärosätets plan för jämställdhetsintegrering revideras varje år. Enligt redovisningen genomför lärosätet under 2018/19 en kartläggning av ämneslärarprogrammet för att säkerställa att jämställdhetsperspektivet är kontinuerligt integrerat i utbildningens utformning och genomförande. Läsåret 2019/20 ska lärosätet revidera ämneslärarprogrammet för att integrera jämställdhetsperspektivet.

Det framgår av självvärderingen att det inom sociologin finns åtgärder som riktar sig till att ge stöd åt studenter och medarbetare som upplever att de diskriminerats. Åtgärderna har formulerats i dokumentet *Hållbar arbetsmiljö*. Det framgår däremot inte om arbeten mot diskriminering sker i förebyggande syfte. Det framgår inte heller av självvärderingen varför sociologigruppen har beskrivit åtgärder, men inte övriga områden inom samhällskunskapens discipliner.

I statsvetenskapen ingår jämställdhetsperspektivet i innehållet för studier av politisk representation. Lärare i forskargruppen för studier i demokrati, makt och medborgarskap (DEM-gruppen) har genom forskning kopplingar till jämställdhetsfrågor som visar sig i val av uppsatsämnen med jämställdhetsperspektiv. Lärosätet ger också exempel på hur jämställdhetsperspektivet beaktas i val av litteratur.

Lärosätet för i självvärderingen en diskussion om könsfördelning bland personalen, tydligast för sociologiämnet. När det gäller studenterna förs diskussionen inom statsvetenskapen, där det framgår att det oftast är fler kvinnliga än manliga studenter. Enligt redovisningen ska samhällskunskapens ämnen arbeta med att ge båda könen lika stort utrymme i undervisningen.

Kursutvärderingarna för sociologiämnet ger utrymme för studenterna att uppge om de anser att de blivit jämlikt behandlade. Arbetsgruppen ansvarar för att ta fram en handlingsplan om diskriminering skulle förekomma. Det framgår inte om samhällskunskapens övriga ämnen har ett liknande upplägg.

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömning med motivering: *Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs inte systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts inte vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker inte till relevanta intressenter.*

Formaliserade strukturer och procedurer för att samla in studenternas synpunkter och tillvarata dem i kursutvecklingsarbetet finns. Lärosätet diskuterar problemet med låg svarsfrekvens på de digitala kursvärderingarna. Visst arbete med alternativa utvärderingsformer, som kursvärdering under undervisningstid, finns, men de är inte särskilt utbredda.

Akademien för utbildning, kultur och kommunikation (UKK) har ett utbildningsråd för lärarutbildningen, med studentrepresentanter. För studenterna i sociologi och statsvetenskap finns särskilda programråd, medan lärarstudenterna saknar någon motsvarighet i ämnesstudierna. Självvärderingen diskuterar hur lärarstudenterna skulle kunna få representation i de befintliga programråden, linjeföreningen för det beteendevetenskapliga programmet och programrådet för statsvetenskap. Lärosätet ger exempel på hur studenterna kan påverka sin utbildning i direkt kontakt med lärare och ledning. Självvärderingen och intervjun ger exempel på hur en kurs byts ut på grund av studenternas synpunkter och hur en examinerande uppgift i sociologi har formulerats om så att den blev relevant ur ett skolperspektiv därför att studenterna ville det. Intervjun bekräftar att lärare och ledning för sociologi och statsvetenskap har direkt kontakt och dialog med studentgrupperna, något man uppfattar positivt och som en viktig del i arbetet med översynen av utbildningen.

Lärosätet verkar inte för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Lärosätets redogörelse är mycket kortfattad. Här finns några kommentarer om en svag genomströmning av lärarstudenter på sociologikurserna, jämfört med andra sociologistudenter. Redovisningen innehåller ingen analys om orsakerna till detta. På annat ställe i självvärderingen diskuteras lärarstudenternas ämnesdjup i förhållande till övriga studenter som läser sociologi. Inga resonemang förs om samläsningens eventuella betydelse i sammanhanget. I intervjun framhålls att inslaget av lärarstudenter i de andra programgrupperna tillför en dynamik med andra typer av frågor.

Ingen generell analys finns av studenternas slutförande av utbildningen, och inga kommentarer görs om lärosätet arbetar med att identifiera och stödja ämneslärarstudenter i samhällskunskap som riskerar att hamna efter i sina studier. Vid intervjun diskuteras hur cirka två tredjedelar av studenterna går igenom studierna i sociologi. Lärarlaget diskuterar hur de kan bli bättre på att kommunicera med studenterna och ge dem bättre förutsättningar att klara studierna. Ännu finns ingen åtgärdsplan.

Sammantaget är systematiken i uppföljningen av utbildningens innehåll, genomförande och examination bristfällig. Olika förslag på systematik i uppföljning samt åtgärder för kvalitetsutveckling och åtgärder diskuteras i underlaget, men inga konkreta beslut och åtgärder är genomförda.

Bedömningsområde: Studentperspektiv

Studentperspektiv

Bedömning med motivering: *Studenten ges inte möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.*

Lärosätets självvärdering redovisar en bild där de formella representationskanaler som finns inte är anpassade för lärarstudenternas behov och intressen, utan utgår från program byggda för sociologi och statskunskap. En medvetenhet om den bristen redovisas och ett förändringsarbete pågår. Inget sägs i underlaget om studentperspektivet i den vardagliga undervisningen, om student- och lärarrelationer samt om mer informellt studentinflytande.

I intervjun framkom att studenter tagit initiativ och fått utforma en uppgift med ämnesdidaktiskt innehåll i en kurs i sociologi. Ett råd för studentnära frågor inrättades hösten 2018 och syftar till att studenterna ska få möjlighet att ta en mer aktiv roll i utvecklingen av sin utbildning. Enligt självvärderingen är studenterna positiva till den möjligheten.

Lärosätet visar en medvetenhet om studentperspektivet genom att diskutera olika möjliga åtgärder för att stärka området, men bedömningsområdet brister på grund av att det inte finns någon tydlig strategi för studenterna i samhällskunskap.

Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan

Arbetsliv och samverkan

Bedömning med motivering: *Utbildningen är inte utformad och genomförs inte på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker inte med det omgivande samhället.*

Självvärderingen redovisar att studenterna utrustas med en generell beredskap att möta samhällsförändringar. Utbildningens svaga ämnesdidaktiska inslag är ändå påtagligt, enligt bedömaregruppen. Självvärderingen beskriver hur lärarutbildningen sker i nära samverkan med kommunerna i regionen genom samverkansplattformen Mälardalens kompetenscentrum för lärande (MKL). Lärarutbildningen har regelbundna möten med företrädare för regionens skolhuvudmän, dels inom MKL:s styrgrupp, dels inom ramen för branschrådet för ämneslärarutbildningen. Branschrådet ska fungera som informations- och kontaktorgan mellan högskolan, arbetslivet och studenterna.

Genom branschrådet utbyter också högskolan och skolhuvudmännen information av relevans för utbildningens användbarhet och studentens förberedelse för arbetslivet.

Det pågår en översyn av branschrådet "med anledning av minskat deltagande över tid". Lärosätet deltar i alumnutvärderingar som sker inom ramen för det nationella lärarutbildningskonventet. En plats i branschrådet kommer att beredas för en alumn. Till den övergripande bilden hör ett led i lärosätets forsknings- och utbildningsstrategi med utökad samverkan med skolhuvudmännen i Sörmlands och Region Västmanland inom projektet samproducerad lärarutbildning. Avsikten med samproducerad lärarutbildning är att öka antalet behöriga lärare. Projektet samfinansieras av lärosätet och kommunerna i regionen.

Organisationen för verksamhetsförlagd utbildning (VFU) är god, även om lärarrörligheten har negativa konsekvenser för kontinuitet och kunskapsöverföring med mera. Flera andra samverkansprojekt med skolor är under utveckling. Fältstudier genomförs för att länka den högskoleförlagda utbildningen till praktiken. VFU-kurserna innehåller seminarier om bedömning, språkutveckling, konflikthantering och digitala verktyg i klassrummet. Seminarierna sker enligt lärosätet löpande under samtliga VFU-kurser där studenter, handledare och kurslärare deltar.

Den rätt omfattande samverkan i ämnet som beskrivs i underlaget gäller i hög grad forskningsprojekt i sociologi- och statskunskapsämnena, på områden som bedömargruppen noterar är relevanta för samhällskunskap. Projekten sker i nära samarbete med kommunerna i regionen. I självvärderingen noteras lärarstudenternas engagemang som ett utvecklingsområde, där lärosätet ska undersöka "vilken användning lärarstudenterna upplever sig ha av sociologin i sitt yrkesarbete som samhällslärare". Lärarutbildningen och samhällskunskapslärarprofessionen berörs i vissa fall specifikt, men inte genomgående.

Sammantaget är samverkan med det omgivande samhället i ämneslärarutbildningen i samhällskunskap inte tillfredsställande. Den samverkan med forskning som bedrivs inom statsvetenskap och sociologi kommer lärarstudenterna till del i undervisningen, men de kommer i mindre grad i kontakt med samhällets olika institutioner och aktörer. Samverkan sker inom skolområdet, genom utbildningsvetenskaplig kärna och den verksamhetsförlagda utbildningen.

Samlat omdöme ämnes- och ämnesdidaktiska studier

Bedömning med motivering: *Inte tillfredsställande*

Att bedömningsgrunder är tillfredsställande eller inte och att mål uppfylls eller inte inom ämnes- och ämnesdidaktiska studier vägs samman med motsvarande bedömningar inom utbildningsvetenskaplig kärna. Denna sammanvägning framgår i det samlade omdömet för examenstillståndet, det vill säga för utbildningen i sin helhet.

Bedömningsgrunderna personal och utbildningsmiljö bedöms som inte tillfredsställande. Bedömargruppens bild är att det finns en vetenskaplig ämneskompetens som är relevant för utbildningen i samhällskunskap. Den professionsrelaterade kompetens som finns är koncentrerad till värdakademin som har hand om den utbildningsvetenskapliga kärnan. Den ämnesdidaktiska kompetensens nyttjande inom samhällskunskapens professionsinnehåll framstår därför som bristfällig. Lärosätets redovisning av utbildnings- och forskningsmiljön för samhällskunskap präglas

av två akademiska miljöer med relaterade utbildningsprogram: statsvetenskap och sociologi. Men underlaget visar på en svag medvetenhet om miljöerna i förhållande till utbildningen av samhällskunskapslärare.

Målet om ämneskunskaper för yrkesutövningen, inbegripet aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete uppfylls inte. Utbildningen ger brett och djupt kunnande inom delar av huvudområdet i statsvetenskap och sociologi, men inte i ekonomi. Dessutom syns inte något av ämnets mångvetenskapliga centrala teman som anges i styrdokumenterna för gymnasieskolan.

Målet om vetenskapsteori och forskningsmetoder samt relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet uppfylls inte. Det är svårt att ur underlaget utläsa en sammanhållen utbildning i vetenskaplig metod och vetenskapligt förhållningssätt. Det framgår till exempel inte vilket utrymme kvalitativ och kvantitativ metod har i utbildningen. Inslagen i sociologi och statsvetenskap som redovisas är relevanta, medan andra ämnesinslag inte redovisas.

Målet om att kritiskt och självständigt tillvarata och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat uppfylls inte. Sett till kurs- och forskningslitteratur har ämnesdidaktik en mycket svag position i utbildningen. Underlaget beskriver kurser inom den verksamhetsförlagda delen av utbildningen (VFU) knutna till ämnet. Det framgår att dessa VFU-kurser äger rum under terminer när UVK läses. Dessa omständigheter förstärker bilden av att ämnesstudierna är svagt kopplade till yrkesverksamheten, och självvärderingen pekar på detta som ett utvecklingsområde.

Målet om att tillämpa didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik uppfylls inte. I underlaget beskrivs ingen tydlig idé för utbildningen när det gäller studenternas förmåga att tillämpa ämnesdidaktik för att undervisa i ämnet. De ämnesdidaktiska inslagen är få och ot tydligt beskrivna, utan tydlig plats vare sig i form av egna delkurser eller som integrerade delar i ämnesteoretiska kurser med specifik kurslitteratur.

Målet om att utveckla undervisning och pedagogisk verksamhet för att stimulera varje elevs lärande uppfylls inte. Ämnesdidaktik har en mycket svag position i lärosätets lärarutbildning i samhällskunskap. De ämnesdidaktiska inslagen är få och ot tydligt beskrivna. Ämnets koppling till den pedagogiska verksamheten är svag.

Bedömningsgrunden om jämställdhet bedöms som tillfredsställande. Lärosätet har en övergripande plan för jämställdhet och ämnesvis finns mål och åtgärder. Dock berörs utbildningen i ämnet marginellt.

Bedömningsgrunden om uppföljning bedöms som inte tillfredsställande. För studenterna i sociologi och statsvetenskap finns särskilda programråd, medan lärarstudenterna saknar någon motsvarighet i ämnesstudierna. Självvärderingen diskuterar hur lärarstudenterna skulle kunna få representation i de befintliga programråden, linjeföreningen för det beteendevetenskapliga programmet och programrådet för statsvetenskap. Akademin för utbildning, kultur och kommunikation (UKK) har ett utbildningsråd för lärarutbildningen, med studentrepresentanter. Lärosätet ger inga exempel på hur man arbetar för att studenterna i samhällskunskap ska genomföra sin utbildning inom planerad studietid, medan självvärderingen diskuterar svag genomströmning.

Bedömningsområdet om studentperspektivet bedöms som inte tillfredsställande. Studenternas ställning gentemot andra program gör att de saknar formella och informella påverkansmöjligheter på utbildningen. Vid intervjun ger lärosätet ett exempel på hur studenter har kunnat påverka ett moment för att tillgodose sina synpunkter på ämnesdidaktiskt innehåll. Ett råd för studentnära frågor inrättades 2018, och här finns en förhoppning om att studenterna i samhällskunskap kan ha en kanal för inflytande.

Bedömningsområdet arbetsliv och samverkan bedöms som inte tillfredsställande. Självvärderingen redovisar att studenterna utrustas med en generell beredskap att möta samhällsförändringar. Utbildningens svaga yrkesrelaterade och ämnesdidaktiska inslag utgör däremot en påtaglig svaghet.

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Delningssvar – synpunkter på preliminärt yttrande

Lärosäte: Mälardalens högskola

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnena: samhällskunskap och svenska.

Bilaga: Utbildningsvetenskaplig kärna

Bedömningsområde: Förutsättningar

Personal			
Sida	Stycke	Rad	Korrigering

Utbildningsmiljö			
Sida	Stycke	Rad	Korrigering

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse			
Sida	Stycke	Rad	Korrigering

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga			
Sida	Stycke	Rad	Korrigering

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt			
Sida	Stycke	Rad	Korrigering

--	--	--	--

Jämställdhet			
Sida	Stycke	Rad	Korrigering
6	2	5–7	<p>”Lärosätet ska därför se över valet av litteratur ...”.</p> <p>Lärosätet menar att detta är ett sakfel. I självvärderingen framgår att detta arbete redan är pågående. I självvärdering del 1 på sida 28 står: <i>”Detta arbetar kollegiet med att förändra, genom att bland annat se över och vara uppmärksamt på val av litteratur och hur dessa val återspeglar ett jämställt förhållningssätt, både med avseende på författare och de pedagogiska tänkare och didaktiska forskare som ges utrymme i de olika texter och andra didaktiska gestaltningar studenterna möter.”</i></p>
7	2	3–5	<p>”Varken i självvärderingen eller under intervjun framgår det dock hur lärandemål, läraktiviteter och examination kopplas samman.”</p> <p>Lärosätet menar att detta är ett sakfel. Frågan om kopplingen ställdes aldrig till de som intervjuades för UVK:s räkning och i självvärdering del 1 på sidan 27 under rubriken kursspecifika beskrivningar och analyser står: <i>”I kursen Utbildningens organisation, uppdrag och innehåll för ämneslärare gymnasieskolan (OAU208) finns ett lärandemål som innebär att studenterna ska undersöka och diskutera den egna övningsskolan utifrån mångfalds-, flerspråkighets- och genusperspektiv. Utifrån ett normkritiskt perspektiv problematiserar studenterna vad det innebär att synliggöra, medvetandegöra och ifrågasätta normer i en undervisningspraktik och ger exempel från undervisningssituationer. Detta bidrar till en nyanserad förståelse för att undervisning i teori och praktik handlar om att skapa en balans mellan åtminstone tre övergripande syften, skolelevernans kvalifikation, socialisation och individualitet. Under en föreläsning kring diskriminering och kränkning samt ett efterföljande seminarium lyfts teorier och frågor kring detta fram och studenterna får många praktiska exempel med diskussionsfrågor och påståenden att ta ställning till. Studenterna reflekterar också utifrån erfarenheter från sin VFU.”</i></p> <p>Och i sista stycket på s 27: <i>”I VFU-kurserna ingår jämställdhetsperspektivet i de lärandemål som behandlar undervisningens och läraryrkets mellanmänniska aspekter. I studenternas samtal med handledaren på övningsskolan diskuteras klassrumsmiljö, lärarroll, utformning av uppgifter, materialurval och bemötande av elever, vårdnadshavare och annan personal med fokus på jämställdhet. Studenterna visar stor medvetenhet om hur läroböckers texter och bilder ska väljas noggrant, men även hur lärare samspelar mer eller mindre jämställt med elever genom ordval, turtagning i klassrummet och beröring.”</i></p>

Uppföljning, åtgärder och återkoppling			
Sida	Stycke	Rad	Korrigerig

Bedömningsområde: Studentperspektiv

Sida	Stycke	Rad	Korrigerig

Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan

Sida	Stycke	Rad	Korrigerig

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Delningssvar – synpunkter på preliminärt yttrande

Lärosäte: Mälardalens högskola

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot gymnasielärare i undervisningsämnet samhällskunskap

Bilaga: Ämnes- och ämnesdidaktiska studier

Identifierade sak- och faktafel i det preliminära yttrandet

Mälardalens högskola vill påtala att det preliminära yttrandet avser undervisningsämnet *samhällskunskap* och inte samhällsvetenskap som UKÄ anger på s 1, under rubriken yrkesexamen.

Bedömningsområde: Förutsättningar

Personal			
Sida	Stycke	Rad	Korrigering
2	1	4–6	<p><i>”Samtliga kurser som innehåller verksamhetsförlagd utbildning är också knutna till värdakademin, och till terminer utan studier i samhällskunskap”.</i></p> <p>Lärosätet menar att detta är ett sakfel. Kurser i verksamhetsförlagd utbildning är visserligen förlagda till terminer utan studier i samhällskunskap, men två av de tre verksamhetsförlagda kurserna (VFU-2, OAU197 och VFU-3, OAU201) är kopplade till de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna i ämnet. I del 1 beskrivs strukturen för den verksamhetsförlagda utbildningen för ämneslärarprogrammet (vilken är gemensam oavsett undervisningsämne). Detta framgår exempelvis i del 1, s 3, stycke 3, rad 4: <i>30 hp VFU (varav 15 hp utgör ämnesrelaterad VFU).</i></p> <p>Ytterligare exempel från del 1 som visar att VFU-2 och VFU-3 är knutna till ämnet och ämnesdidaktiken framgår på s 16, stycke 1, rad 2: <i>I ett kritiskt reflekterande samtal...</i></p> <p>Eller del 1, s 23, stycke 2, rad 5: <i>VFU-2 (OAU197) ska studenterna utifrån de ämnesteoretiska kurserna...</i></p> <p>Exempel från del 2 samhällskunskap, s 19, stycke 2 och 3: <i>Detta examensmål kan, utöver kurser...</i></p> <p>Utöver dessa exempel finns det tydligt framskrivet i självvärdering del 2 för svenska på s 19, stycke 2 och 3. Exempel på skrivningar: <i>Kursen innehåller</i></p>

			<i>lärandemål som framförallt är riktade mot ämnet.” samt ”Den andra verksamhetsförlagda kursen har fokus på studentens ämneskunskaper...”.</i>
2	2	2	<p><i>”... men någon strategi för samhällskunskap är inte beskriven.”</i></p> <p>Lärosätet menar att detta är ett sakfel. I självvärderingen för samhällskunskap framgår på s 3 i sista stycket och s 4 i första stycket att <i>”Detta är ett utvecklingsområde som aktualiserats särskilt i samband med studenters kursvärderingar och inriktningsföreträdarens hastiga bortgång innevarande vårtermin. Vårdakademins ledning har fr.o.m. läsåret 18/19 utsett en ny företrädare för samhällskunskap (verksam vid vårdakademien) med huvudansvar för undervisningsämnet samhällskunskap med uppgiften att dels säkra kursernas kvalitet, del samordna de ämnen som ges vid de andra akademierna.”</i> Lärosätet anser att en strategisk ändring genomförts vilken medför att eventuell ämneskompetensbrist snabbt kan uppmärksammas och en plan för åtgärder formuleras och genomförs.</p>

Utbildningsmiljö			
Sida	Stycke	Rad	Korrigerig
2	5	5	<p><i>”Självvärderingen avspeglar ingen ämnesdidaktisk medvetenhet ...”</i></p> <p>Lärosätet anser att detta är ett sakfel. I självvärderingen för samhällskunskap på s 7 rad 9 framgår att <i>”... kursen utvecklats och formats under flera år i undervisningen vilket bäddar för en hög kvalitet och didaktisk förankring.”</i> Det framgår också på s 7 rad 12 att <i>”... kursen har över tid förändrats för att idag vara bättre anpassad till studenternas förkunskapskrav”.</i> Lärosätet menar att dessa reflektioner tyder på en ämnesdidaktisk medvetenhet hos undervisande lärare och kursansvariga.</p>
2	5	7	<p><i>”Bedömargruppens uppfattning är att professionsperspektivet idag är frånvarande”.</i></p> <p>Lärosätet menar att detta är ett sakfel. I självvärderingen för samhällskunskap på s 7 rad 15 framgår att <i>”Studenterna får under kursen läsa, diskutera och granska vetenskapliga artiklar och bokexcerpt inom varje område som knyter an till sociologins frågor och för en lärarstudent i relation till ett skolperspektiv/ undervisningsperspektiv”.</i> Lärosätet anser att det finns en för utbildningen vetenskaplig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.</p>

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse			
Sida	Stycke	Rad	Korrigerig
3	3	4–5	<p><i>”Kursen ska enligt ett textavsnitt ersättas, men i andra avsnitt lyfts kursen fram som central för utbildningen”.</i></p> <p>Lärosäten menar att detta är ett sakfel. I självvärderingen för samhällskunskap förklaras på s 7 rad 1-2 att kursen <i>Kommunikation och medier</i> (SOA128) kritiserats för att <i>”vara alltför specialiserad och utan tydlig relevans för undervisningen i samhällskunskap”</i> och därför <i>”kommer att ersättas av kursen Forskningsområden som bygger på aktuell forskning inom sociologisk socialpsykologi”</i> som framgår av s 7 rad 8. Lärosätet anser att denna ändring bidrar till att utbildningen möjliggör att studenten när examen utfärdas visar sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen.</p>

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga			
Sida	Stycke	Rad	Korrigerig
4	3	2–3	<p><i>”Underlaget beskriver kurser inom den verksamhetsförlagda delen av utbildningen (VFU) knutna till ämnet, utan att klargöra vilka dessa kurser är”</i></p> <p>Lärosätet menar att detta är ett sakfel. Kurser i verksamhetsförlagd utbildning är visserligen förlagda till terminer utan studier i samhällskunskap, men två av de tre verksamhetsförlagda kurserna (VFU-2, OAU197 och VFU-3, OAU201) är kopplade till de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna i ämnet. I del 1 beskrivs strukturen för den verksamhetsförlagda utbildningen för ämneslärarprogrammet (vilken är gemensam oavsett undervisningsämne). Detta framgår exempelvis i del 1, s 3, stycke 3, rad 4: <i>30 hp VFU (varav 15 hp utgör ämnesrelaterad VFU).</i></p> <p>Ytterligare exempel från del 1 som visar att VFU-2 och VFU-3 är knutna till ämnet och ämnesdidaktiken framgår på s 16, stycke 1, rad 2: <i>I ett kritiskt reflekterande samtal...</i></p> <p>Eller del 1, s 23, stycke 2, rad 5: <i>VFU-2 (OAU197) ska studenterna utifrån de ämnesteoretiska kurserna...</i></p> <p>Exempel från del 2 samhällskunskap, s 19, stycke 2 och 3: <i>Detta examensmål kan, utöver kurser...</i></p> <p>Utöver dessa exempel finns det tydligt framskrivet i självvärdering del 2 för svenska på s 19, stycke 2 och 3. Exempel på skrivningar: <i>Kursen innehåller</i></p>

			<p><i>lärandemål som framförallt är riktade mot ämnet.” samt ”Den andra verksamhetsförlagda kursen har fokus på studentens ämneskunskaper...”.</i></p>
6	1	1–4	<p><i>”Självvärderingen knyter i låg grad an till den verksamhetsförlagda delen av utbildningen (VFU), och vilka VFU-kurser som är kopplade till samhällskunskap framgår inte tydligt. Det framgår inte på vilket sätt studenterna får möjlighet att före, i samband med och efter VFU planera, genomföra och utvärdera undervisning i samhällskunskap.”</i></p> <p>Lärosätet menar att detta är ett sakfel. Kurser i verksamhetsförlagd utbildning är visserligen förlagda till terminer utan studier i samhällskunskap, men två av de tre verksamhetsförlagda kurserna (VFU-2, OAU197 och VFU-3, OAU201) är kopplade till de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna i ämnet. I del 1 beskrivs strukturen för den verksamhetsförlagda utbildningen för ämneslärarprogrammet (vilken är gemensam oavsett undervisningsämne). Detta framgår exempelvis i del 1, s 3, stycke 3, rad 4: <i>30 hp VFU (varav 15 hp utgör ämnesrelaterad VFU).</i></p> <p>Ytterligare exempel från del 1 som visar att VFU-2 och VFU-3 är knutna till ämnet och ämnesdidaktiken framgår på s 16, stycke 1, rad 2: <i>I ett kritiskt reflekterande samtal...</i></p> <p>Eller del 1, s 23, stycke 2, rad 5: <i>VFU-2 (OAU197) ska studenterna utifrån de ämnesteoretiska kurserna...</i></p> <p>Exempel från del 2 samhällskunskap, s 19, stycke 2 och 3: <i>Detta examensmål kan, utöver kurser...</i></p> <p>Utöver dessa exempel finns det tydligt framskrivet i självvärdering del 2 för svenska på s 19, stycke 2 och 3. Exempel på skrivningar: <i>Kursen innehåller lärandemål som framförallt är riktade mot ämnet.” samt ”Den andra verksamhetsförlagda kursen har fokus på studentens ämneskunskaper...”.</i></p>

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt			
Sida	Stycke	Rad	Korrigerig

Jämställdhet			
Sida	Stycke	Rad	Korrigerig

6	2	1–3	<p><i>”Självvärderingen ger en ojämn beskrivning av hur jämställdhetsperspektivet beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningen.”</i></p> <p>Lärosätet anser att detta är ett sakfel. Det framgår från självvärderingen del 1 för UVK på s 28 att ”jämställdhet tar sig uttryck i tre olika sfärer: den mellan lärare och student, den mellan studenter och den mellan studenter och deras undervisningspraktik”. I diskussion med olika gästföreläsare problematiseras jämställdhet. Detta framgår från självvärderingen del 2 för svenska s 23 i sista stycket och fortsätter på s 24 i första stycket. Vidare framgår från självvärderingen del 2 för svenska på s 24 första stycke att <i>”En planerad kvalitetsstärkande åtgärd som säkerställer att jämställdhetsperspektiv tas upp också i fortsättningen är att skriva in det i kursplanen.”</i> I del 2 för samhällskunskap framgår även på s 22 att man <i>”inom ämneslärarutbildningen lyfter jämställdhetsfrågor kontinuerligt vid arbetsplatsträffar (APT)”</i>, och det ges också exempel på kursinnehåll (s 22 stycke 3). I sista stycket på s 22 visas att jämställdhetsfrågan beaktas i val av litteratur genom att boken <i>Gender & International Relations</i> används i kursen <i>Statsvetenskap för lärare (SKA118)</i> och det finns tre kvinnliga författare på litteraturlistan. Lärosätet menar att jämställdhetsperspektivet beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.</p>
---	---	-----	---

Uppföljning, åtgärder och återkoppling			
Sida	Stycke	Rad	Korrigerig
7	3	5–6	<p><i>”... men här saknas studentrepresentation över akademigränserna”.</i></p> <p>Lärosätet anser att detta är ett sakfel. Ämneslärarstudenter är antagna som lärarprogramstudenter och har således representation i utbildningsrådet för lärarutbildning (LUR) på samma sätt som övriga lärarstudenter vid lärosätet. Det framgår av del 1 för UVK s 5 stycke 2 rad 2–3 att <i>”Utbildningsrådet för lärarutbildning samlar företrädare för samtliga ämnen och inriktningar samt studentrepresentanter”.</i></p>

Bedömningsområde: Studentperspektiv

Sida	Stycke	Rad	Korrigerig
8	3	3	<p><i>” ... det inte finns några konkreta planer eller beslut.”</i></p> <p>Lärosätet anser att detta är ett faktafel. Det framgår av del 1 för UVK s 31 stycke 1 att <i>”Sedan höstterminen 2018 genomförs vid programstart en introduktionsdag för lärarstudenter där terminens undervisande lärare och annan personal deltar”</i> i syfte <i>”att minska avståndet mellan lärare och student samt sänka tröskeln för de</i></p>

			<p><i>studenter som under terminen vill uppmärksamma undervisande lärare på problem med studierna, problem studenterna sinsemellan och för de studenter som vill framföra synpunkter på utbildningens innehåll och genomförande” samt av stycke 2 att ”Under höstterminen 2018 inrättades Råd för studentnära frågor som syftar till att studenterna ska ta en aktiv roll i utvecklingen av sin utbildning och lärandemiljö”. Lärosätet vill förtydliga och visa på dessa exempel på konkreta och inrättade aktiviteter som genomförs för att studenterna ska kunna ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.</i></p>
--	--	--	--

Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan

Sida	Stycke	Rad	Korrigerig
9	2	5–6	<p><i>”Däremot nämns inget om hur ofta seminarierna sker, hur många de är eller vilka som medverkar.”</i></p> <p>Lärosätet anser att detta är ett sakfel. I självvärderingen del 1 för UVK, sidan 32, stycke 3 rad 14–17 finns beskrivet att seminarierna genomförs löpande under VFU-kurserna (samtliga) och att studenter, handledare och kurslärare deltar.</p>
8	5	1	<p><i>”Det pågår en pågår en översyn ...”</i></p> <p>Stryk en pågår.</p>